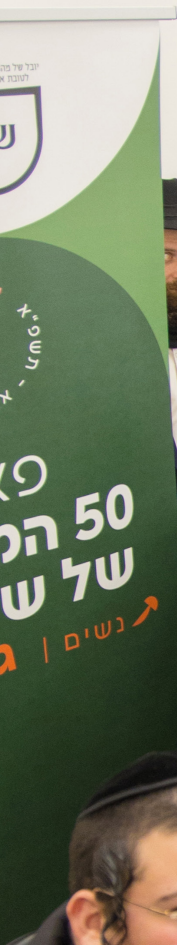

אנשי המהפכה

חמישים אנשי מקצוע חרדים שצמחו בשורות 'שיח סוד' מתכנסים יחד לרגל יובל לארגון

באמון ובאהבה
אפשר להשיג הכל
צבי כהן

מורה
לחיים
אברהם שכטר

להדפיס יצירותיו
במלת מימד
אהרן לב

מתנות
לחיים
שושי קופמן

לחשוב
מחוץ לקופסה
רותי פדר

אמון
שנותן כוח
מירב אריאל

שולחן כזה בונים בחמישים שנה

הרב שמעון לוי, מנכ"ל 'שיח סוד'

א ת שנת ה'תשע"ב ל'שיח סוד' ניתן להציג מחמישים זוויות שונות. קצב העשייה התוסס בכל מסגרות 'שיח סוד' כולל שינוי דרסטי בקרב משפחות, התרחבות ענפה של מסגרות, כלים חדשניים, הכרה והוקרה מטעם כלל הגופים.

למען האמת, כל הנקודות האלו נעות סביב ציר אחד, איתן, יציב ומשפיע על מעגלים נרחבים. אנשים של חמישים.

כי 'שיח סוד', בראש ובראשונה, הוא מקום של אנשים. ואת סיפורם של האנשים הללו, המקצועיים והערכיים, שעשו כבר דרך ארוכה במקביל לדרך שעשתה הקהילה – אני רואה כמשמעותי לכולנו.

ראשיתם של אנשי הצוות ב'שיח סוד' – מצער. אבי ז"ל, הרב דב לוי, שייסד את 'שיח סוד' לפני חמישים שנה ובכך הפך לאבי החינוך המיוחד, ליקט קומץ הורים שביקשו לחנך את ילדיהם באווירת הבית בו הם גדלים. איש לא הבין מדוע ילדים עם מוגבלות צריכים ללמוד במקום האמון על שמירת מצוות. אנשי צוות מקצועיים שומרי מצוות היו במספר זעום, כאצבעות כף יד אחת ופחות מכך.

השנים הבאות היו טובות רק במעט. מגמות הכשרה בסמינרים נפתחו, נסגרו, ונפתחו שוב. ואילו בקרב הגברים היה ההיצע דל אף יותר. אני זוכר כיצד בצעירותי הייתי נוסע מדי יום בציר בית שמש-ירושלים והייתי מביט סביב באוטובוס ופונה אל מי שנראה לי מתאים:

"אתה אולי מעוניין לעבוד בחינוך מיוחד?". כך, הזוי ככל שהדבר נשמע, הגיעו איש אחרי איש והוכשרו פנימית. מודעה קטנה בעיתון הודיעה כי אנו מחפשים אדם שיסייע לנערים בהנחת תפילין. שכן בזמנו מי חלם על הפרדה לשיבות קטנות וגדולות עם אפיונים שונים ואורח חיים ישיבתי למהדרין? הצוות סביב הבחורים היה נשי, ולצורך הנחת תפילין חיפשנו גבר. המודעה הגיבה אברך חרוץ בשם הרב יחיאל אסתרזון, שנרתם לתפקיד. ראיתי כי טוב, והצעתי לו שייקח את הבחורים לכותל, דוממי שהיה זה לכבוד ערב ראש חודש. את אותות המאבק הפנימי שהתחולל בו לא אוכל לשכוח. הוא התבייש. לא היה מסוגל לחשוב שיראו שהוא עובד עם בחורים עם מוגבלות. למותר לציין לאן הוכרע המאבק... היום מצליח הרב אסתרזון ללמד בחורי ישיבה סוגיות בגמרא, תוך הנגשה והתאמה לכל תלמיד בישיבת 'אוצר התורה' של 'שיח סוד', ולא רק שהוא נראה בחברתם אלא מתלווה אליהם לבחינות על דפי הגמרא אצל גדולי ישראל.

אני מביט על שולחן המומחים שכינסו, שעקב מגבלות המקום מאכלס רק חלק ממומחי 'שיח סוד', וזאת לפני שדיברנו על החלק השווה בקרב הנשים המומחיות, ויודע ששולחן כזה בונים בחמישים שנה. מדוע אני חושב שזה עניין תהליכי?

מתפיסה רפואית לפיה אדם עם מוגבלות צריך 'תיקון' וטיפול רפואי, עבר העולם לתפיסה חינוכית. בתפיסה זו היה 'שיח סוד' החלוץ במגזר ודגל בהתאמת החינוך לילד עם מוגבלות, והוא המשיך בהתוויית הדרך גם במודל הנוכחי – מודל של איכות חיים ששיאו העכשווי הוא סגור עצמי, המיושם כתפיסה מרכזית בכל מסגרות 'שיח סוד'. ככל שמעמיקות ומתרחבות התפיסות, נדרשת מומחיות גבוהה כדי ליישמן ועולה הצורך הגדול מכולם: הבו לנו אנשי מקצוע מומחים לתחומם!

בשוק החרדי מצומצמים התחומים בהם ניתן להשיג אנשי מקצוע מומחים ובעלי הכשרה הולמת. אך קהל מקבלי השירות ב'שיח סוד' התרגל לעיקרון: תואם גיל, תואם קהילה. אין ויתורים על צביון הצוות. הישיבה מתנהלת כישיבה, הת"ת כת"ת, בית הספר מתנהל כ'בית יעקב', וכן על זו הדרך. גם החלוקה המקצועית מדויקת היום בחדות של תער, עם שיטות עבודה שונות וצוות עם מאפיינים ייחודיים לכל גן או ישיבה. וכך הופכת להיות הכשרת הצוות בראש מעייני הארגון. הצוות המוכשר, בהליך הדדי, יוצר פיתוח מקצועי ומתפתח באופן אישי. אם פעם היינו יכולים להניח את האצבע על המניע המשותף לאנשי הצוות ולשרטט את המלה 'שליחות', הרי שהיום, בד בבד עם מניע השליחות, הצוות מונע ממוקצועיות.

להערכת, יש לתופעה זו השפעה על הקהילה כולה. אני חוזר אחורה, לימים בהם התמקצעתי אני בלימודי חינוך מיוחד במכון רות'. מתוך כיתה של כשלושים גברים חרדיים שלמדו עמי, הייתי היחיד שהגעתי מתחום החינוך המיוחד. כולם היו עובדים בחינוך הרגיל שביקשו להתמקצע. הדרך להתמקצעות של החינוך כולו עוברת, לפחות במקטעים מרכזיים שלה, בחינוך המיוחד. ואם בחינוך כך, הרי שבמקצועות הבריאות: קלינאות תקשורת, ריפוי בעיסוק, עבודה סוציאלית, פסיכולוגיה, ותרפיות שונות – על אחת כמה וכמה שיש השפעה על הקהילה.

הצורך הבווער בקרב אוכלוסייה עם מוגבלות מייצר אנשי מקצוע מעולים העומדים לשירות הקהילה. מעון שיקומי, לדוגמה, הוא חממה להצמחתם של אנשי מקצועות הבריאות, וכל כולו נולד אך לפני כשני עשורים. ריבוי האבחונים והדיוק בהם, נוסף לשיפור הטיפול הרפואי והעלייה בכמות הפגים, הגדילו את כמות הפעוטות הזקוקים להתערבות מאסיבית בשנות הניקוט. צוות רב-תחומי ברמה הגבוהה ביותר מגויס כדי להדביק בבהילות את הפערים ולנצל את חלון ההזדמנויות. כל יום הוא קריטי להתערבות. במבט אקטואלי אני יכול לציין בתודה לה' כי במשבר הקורונה התגייסנו, גם בתקופות של סגרים ובידודים, כדי לתת מענה של מקצועות הבריאות לפעוטות, לעתים בבתיים שלהם, כדי להמשיך את הקידום.

מובנת אפוא החשיבות הקריטית בקיומם של אנשי מקצוע מומחים ומוכשרים. אבל אין הקומץ משביע את הארץ. אבחונים רבים ומדויקים, שיפור איכות החיים והסביבה בהתאם למודלים העדכניים ביחס לאנשים עם מוגבלות, וחינוך קהילתי שהוביל 'שיח סוד' בחמישים שנות קיומו, לפיו אנשים עם מוגבלות זכאים לסביבה תואמת קהילה לא פחות משהיא אמורה להיות מקצועית – מולידים רעב גדול לאנשי מקצוע חרדיים ומומחים, איכותיים מכל בחינה. כרוכות בכך דילמות ערכיות, חברתיות קהילתיות. איני מקטין ממשקלן אך אני משוכנע שכחברה נדע לפתור אותן כשם שפתרנו את עצם היחס והשירות לאנשים עם מוגבלות.

לכו להתמקצע, מחכים לכם!

נכה נראה חלום שהתגשם

יש אירועים שמרגשים מעצם קיומם. לפני שפגשתם בהם אדם אחד, לפני ששמעתם נאום אחד, ההזמנה עצמה מעבירה בכם צמרמורת.

הפאנל המיוחד של 'שיח סוד', שהתקיים בתחילת החודש לרגל חמישים שנה לארגון, הוא דוגמה לאירוע כזה. רק הפורמט המתוכנן של האירוע ממלא את הנפש בהתפעלות. חמישים אנשי מקצוע אמתיים, חרדים, שצמחו בשורות 'שיח סוד', עמוק מתוך הקהילה החרדית? איך בדיוק זה קרה?

בשנות ילדותי אני זוכר היטב איך כל איש מקצוע שנאלצו להיעזר בו היה רחוק תרבותית מהקהילה החרדית. בזמני, למשל, ילידי שבט יכלו לעלות לכיתה א' – אבל רק לאחר אבחון פסיכולוגי. האבחון אליו שלחו אותי מטעם 'בית יעקב' התבצע בביתה של פסיכולוגית לא מהמגזר החרדי, שהכלב שלה התרוצץ מחדר לחדר. מיהו יכול לדמיין כיום סיטואציה כזו?

מה שהיה נכון עבור תלמידי החינוך הרגיל, היה נכון עוד יותר עבור תלמידי החינוך המיוחד. הם נזקקו לא רק למפגשים נקודתיים זעיר-פה זעיר-שם עם אנשי מקצוע, אלא למסגרת רציפה, למעטפת שלמה של שירותים. מרפאה בעיסוק וקלינאות תקשורת, פסיכולוגית ועובדת סוציאלית, מדריכי תקשורת ומומחי הוראה לאוכלוסיות עם מגבלות ספציפיות. מעטים מכל אלה היו חרדים. להורים לא הייתה אופציה להשאיר את הילד בקהילה שבה נולד וחי: כדי לקדם אותו ככל הניתן, לאפשר לו מקסימום התפתחות ועצמאות עתידית, לא נותרה ברירה אלא להפגיש אותו עם נותני שירות לא חרדיים, ולחשוף אותו לדברים שלא התאימו בשום צורה לרוח המשפחה והקהילה.

שיח סוד, מפעלו הגדול של הרב דב לוי, התחיל בקטן לפני יובל שנים, והצמיח מהפכה עצומה. מי יכול לחלום אז שילד חסידי מסולסל פאות יוכל לקבל שירותי קלינאות תקשורת באידיש, או שנער עם ASD יוכל להעביר שעות ארוכות בלימוד גמרא בישיבה אמיתית, המתנהלת כישיבה? מי חשב שילדה עם מוגבלות שכלית התפתחותית יכולה להתחנך במסגרת בית-יעקובית מובהקת? שהמרפאה בעיסוק והביבליותרפסטית יכולות להיות נשים משלנו, בלבוש צנוע וכיסוי ראש, שידברו עם הילדה בשפה התרבותית שהיא מכירה מחיק משפחתה? מי שיער שיבוא יום ועובד סוציאלי קליני חרדי למהדרין יערוך מפגש טיפולי בדירה בקהילה באווירת 'גלאט' על כל הניואנסים? מי דמיין בכלל שחרדי עם מוגבלות יכול לקבל מענה מושלם בתוך הקהילה שלו – מגיל לידה ועד זקנה וישיבה?

'שיח סוד' חלמו את כל זה, וזכו לראות בהתגשמות. המסר שלהם, שהדגיש את הצורך לתת מענה מקצועי מיטבי בתוך הקהילה, בלי להתפשר לא על המקצועיות ולא על השיוך הקהילתי, הוא כזה שאנחנו לוקחים היום כמעט כמובן מאליו. והוא כלל וכלל אינו מובן מאליו. שוחחו עם הורים שגידלו ילדים עם מוגבלות לפני שלושים וארבעים שנה, ותשמעו מהם סיפורים שלא נתפסים כמעט היום. זה מה שהיה? תתהו. כן, זה מה שהיה. ואילו לא התברכנו באנשים עם חזון ויכולת לראות בעיני רוחם את מה שיכול להיות, המצב גם לא היה משתנה.

הביטו על השולחן הזה, המושיב סביבו עשרים וחמישה אנשי מקצוע חרדים. בשולחן המקביל ישבו באירוע עשרים וחמש נשות מקצוע חרדיות. הם רק מודגם מהמספר העצום של אנשי מקצוע חרדים שצמחו ב'שיח סוד' ומשרתים את הקהילה כולה. הם חמישים איש שמייצגים חמישים שנים של מהפכה.

מ'יוני 2018

הפרויקט בשיתוף:

מחלקת מסחרית

צילום: שמואל עמית - שיח סוד

מורה לחיים

אברהם שכטר, מנהל ת"ת וישיבה 'שערי תבונה' לתלמידים עם ASD, מספר על תקופת הבראשית, ההתקדמות במהלך השנים, וההבנה שילדים על רצף האוטיזם זקוקים למסגרת מיוחדת < שרה פרדס

זו השנה ה-17 שלו ב'שיח סוד', אבל עבור אברהם שכטר, מנהל 'שערי תבונה', תלמוד תורה וישיבה לילדים ונערים על רצף האוטיזם מבית 'שיח סוד', כל שנה מהווה ציון דרך משמעותי ומאתגר. "הקריירה שלי ב'שיח סוד' החלה כאשר הגעתי כמתנדב לאחת השבתות שערך הארגון", הוא משחזר. "קיבלתי הצעה לשמש כמדריך במערך הדיור. בתחילה לא הסכמתי בקלות, לא חשבתי על כיוון כזה. בשלב הבא הפכתי לרכז, ותוך כדי הכשרה נהייתי מלמד בתלמוד תורה". במקביל לעבודתו החל אברהם ללמוד הוראה, והתקדם ממורה מוסמך למורה בכיר. בשלב הבא הוא השלים תואר ראשון במכללה בבית וגן, ולאחר מכן תואר שני בחינוך מיוחד ולקויות תקשורת במכון הרצוג.

"בהנהלת 'שיח סוד' לא רק שעודדו אותי ללמוד, אלא גם מימנו לי את כל עלות הלימודים וההכשרה המקצועית שלי. חשוב לי להדגיש, כי התהליך שעברתי הוא משותף לרובו ככולו של הצוות שעובד כיום ב'שיח סוד': אם בעבר היתה קבוצה קטנה מאוד של גברים, כיום הם נמצאים באופן מלא בתלמוד התורה ובישיבות, כולל אפילו בכיתות הצעירות, כמאמר המוטו שלנו 'תואם גיל, תואם קהילה'. מדובר בצוות מדהים של בוגרי ישיבות שלמדו והתמקצעו והתקדמו בתפקיד".

ההתאמה לגיל ניכרת בשנים האחרונות במלוא העוצמה ב'שיח סוד'. "בתחילה הילדים היו מחולקים לפי רמות

תפקוד, כאשר בכל כיתה היו ילדים בטווח גיל קרוב. בתריסר השנים האחרונות אנחנו מקפידים לחלק את הילדים בהתאם לכיתה הגיל, כפי שהדבר נעשה בכל המסגרות בקהילה. הגודל של 'שיח סוד' יחד עם הדיוק באבחונים מאפשרים להתייחס גם לגיל בלי לוותר על המקצועיות. גם על תוכן הלימוד הושם דגש מיוחד כדי שיתאים לזה הנלמד בחינוך הרגיל. ישנן תמיכות והתאמות, הגדלות ככל שהרמה נמוכה יותר. כך למשל, לילדים שלא יכולים ללמוד חומש נגיש את סיפורי החומש בהתאם לחומר הלימודי שנלמד באותה שכבת גיל. וכמובן, בכל נושא החגים מקבלים הילדים אצלנו את כל החומר אותו הם יכולים לקלוט. המטרה שלנו היא כפולה: שילד ירגיש מחובר למשפחה שלו, שיוכל להשתתף בשיח בשולחן השבת וסביב מועדי השנה, ושהוריו ידרשו ממנו להתאים את עצמו לשכבת הגיל של הכיתה בה הוא לומד".

המטרה: כלים ייעודיים ללקויות תקשורת

ההתפתחות המשמעותית ביותר בקריירה של שכטר חלה בשנה האחרונה, אז הוחלט ליסד תלמוד תורה וישיבה בשם 'שערי תבונה' לילדים על הרצף האוטיסטי. ילדים ונערים מגיל 6 עד 21 המאובחנים על הרצף, מקבלים מענה בסביבה לימודית רחבת ידיים ומותאמת לצרכיהם, בשכונת רמת שלמה בירושלים.

"עד לא מזמן, הילדים עם התפקוד הגבוה למדו בחינוך הרגיל והתקשו מאוד, כאשר הילדים בתפקוד הנמוך למדו בכיתות החינוך המיוחד הכוללניות", הוא מסביר. "היו גם כאלו שלמדו במסגרות חילוניות, או לא

מותאמות מבחינת האפיון הקהילתי או המקצועי. עם הזמן הבנו שהילדים הללו זקוקים לצורת חינוך אחרת. יש להם בעיות ייחודיות של קושי בתקשורת, הפרעה בוויסות חושי, והם זקוקים לעבודה מסוג אחר שתעניק להם אפשרות ליצור קשרים חברתיים, לווסת את התנהגותם ולהשתלב בקהילה.

"הילדים מתאפיינים ביכולת למידה גבוהה. הם לומדים מתשע בבוקר עד שתיים בצהריים לימודי קודש, כולל לימוד בחברותא. לאחרונה הם אפילו ביקשו מאתנו להוסיף עוד שעת לימוד בחברותא, זה מדהים".

אם אי מי מתפלא כיצד ילדים עם מוגבלות תקשורתית יכולים ללמוד בחברותא, התשובה טמונה בהצלחה המקצועית של המקום. כל חברותא

זוכה לליווי מקצועי של איש צוות שנמצא בכיתה. בהדרכה של צוות רב-תחומי הם מסייעים לבחורים לקנות כישורים חברתיים. כיצד להתנהג בצורה מכובדת לחבר, לשמוע איש את רעהו, לא להתפרץ ולתקשר נכון. נוסף על כך, הם לומדים אימון חברתי בקבוצות במטרה להעניק להם כלים להבין נכון את הזולת, ליצור קשרים חברתיים ולתחזק אותם.

"אין ספק שבשנים האחרונות יש לנו יותר כלים טכנולוגיים ודיגיטליים לסייע לילדים על רצף האוטיזם", הוא מציין. "אם בעבר הכלים הסתמכו בתקשורת תומכת של לוח אותיות, כיום יש גם מחשב, אייפד, ובעצם מערכת

שלמה של תקשורת תומכת חליפית. יחד עם המקצועיות והמסירות של הצוות שלנו, שלא מוותר על העדכונים האחרונים בתחום, מדובר בשילוב מנצח".

השילוב המנצח הזה מסייע לא רק לילדים, מסכם שכטר, אלא גם לו עצמו. "העבודה ב'שיח סוד' לימדה אותי להיות סבלני יותר", הוא אומר. "בזכותה הפנמתי שכל אדם, גם אם יש לו לקות, זכאי לכבוד ולסיוע. קורה לי לא פעם שאנשים שמכירים אותי מגיעים אלי כדי להתייעץ, ואני סבור שהעבודה שלי מאפשרת לי לעזור לא רק לתלמידים ב'שיח סוד' אלא למגוון עצום של ילדים שלומדים במקומות אחרים. כמו כל אחד במקום הזה, אני שליח".

להדפיס יצירותיות בתלת מימד

יש חיים אחרי גיל חינוך. בוגרים עם מוגבלויות צורכים שירותים מגוונים ב'שיח סוד'. ממרכזי יום ושילוב בתעסוקה, ועד למערך דיור בקהילה ופרויקטים של סביבה תומכת. לא כל כך מזמן, הפתרונות הקיימים היו שונים לחלוטין < גולדי גרוסמן

שילדיהם שוהים במערך הדיור של 'שיח סוד' כבר עשרות שנים, שסיפרו לי כי בעבר הרחוק בנם היה חי במנזר. אבא אחר שגר בצפון הארץ הגיע לרשום את בנו הבוגר למרכז יום, וסיפר לי לפי תזמו שיש לו ילד מוגבל נוסף, המתגורר בהוסטל ערבי כבר 45 שנה... אלו דברים שלא יעלו על הדעת היום לאחר העבודה הרבה שנעשתה ב'שיח סוד' לאורך השנים, ואני מקווה ומאמין שבפעילות המדויקת של אנשי המקצוע שלא מפסיקים לכוון, לעצב, לחדש וליצור, אנחנו נמשיך לברוא מהפכות שאנשים יביט אחורה ולא יאמינו כיצד היה אפשרי אחרת".

אילו מקרים מרגשים ליווית בשנות עבודתך ב'שיח סוד'?

"שיח סוד' חרט על דגלו את ערכי החדשנות והמקצועיות. לכל אורך הדרך אנו מטמיעים עזרים טכנולוגיים מתקדמים שמביאים לפריצת דרך מקצועית. אחד מהעזרים הוא התת"ח - תקשורת תומכת חלופית. בכל הקבוצות של מרכזי היום ברחבי הארץ אנו משתמשים במסך פלזמה ענק, הניצב במרכז, ובמקביל כל מקביל שירות מקביל אייפד המחובר לתוכנות ייעודיות. עם הכוונה של קלינאי תקשורת והצוות ובעזרת סמלים ספציפיים באייפד, הם מצליחים לבטא את עצמם, להיפתח אלינו ולגלות את רצונותיהם. חניך אחד לא הצליח להתבטא במשך שנים רבות, אך בעזרת הכלים הייחודיים הוא הצביע על סמל שאומר: 'אני רוצה עוד אוכל'. המדריך העיד בסערת רגשות שהוא

מכיר את החניך מזה 15 שנה, ומעולם לא ראה אותו מבטא את רצונותיו או צרכיו. זוהי פתיחת שער מופלאה".

לב מציין, כי במרכזי היום מועסק רפרנט לתקשוב, שתפקידו להגיש את החומרים והמכשור ולמצות את המקסימום מהכלים החדשניים. מדובר בביצה ותרנגולת של חדשנות ויצירתיות, שכן הכלים והשיטות מעודדים יצירתיות בקרב הצוות, שנרתם לחדש עוד, והמרוויחים הגדולים אלו מקבלי השירות. "חניך שלנו כמעט משותק, בעקבות מצבו הוא סובל כבר שנים רבות מאי נוחות קיצונית בעת ישיבה על כיסא הגלגלים, כל המאמצים לפתור את הבעיה לא הועילו. אך הרפרנט במקום מצא פתרון ייחודי: הוא למד את רזי ההדפסה במדפסת תלת ממד ויצר עבורו אביזר עזר מיוחד, חדשני ויחיד בעולם! כל זאת בזכות החשיבה מחוץ לקופסה וההבנה שהדרך לסייע לחניכים עוברת בהתקדמות ופריצת דרך בכל המובנים".

"מתוקף תפקידי אני גם נמצא בצומת מול ההורים, ומטבע הדברים עולים נושאים רגישים ומורכבים. לפני שנה וחצי עמלו להטמיע במסגרת תכנית סדר יום לשטיפת כלים, כאשר כל חניך מבצע תפקיד מסוים. אמא של חניך בן 32 סיפרה לי בהתרגשות ועם ברק בעיניים, שהודות לתכנית הבן שלה מדיח כלים מדי מוצאי שבת. אירוע שולי? כלל וכלל לא. מדובר בהתקדמות חשובה המהווה חלק מהישיג תכנית הקידום האישית, ומזכה את הבן בתחושת גאווה, שייכות ומשמעות".

כשאנחנו שומעים על ילד עם מוגבלות, האכפתיות והדאגה שלנו מתמקדות לא רק בהווה שלו אלא גם בעתיד. כולנו מכירים הורים מסורים שעושים הכל כדי לקדם ילד כזה, ומסגרות חינוך מופלאות שמעניקות מעטפת מקצועית. אבל כל ילד, בסופו של דבר, גדל. מה קורה אז? בישראל, הזכאות לחינוך מיוחד מסתיימת בגיל 21. אבל המוגבלות לא הולכת לשום מקום.

אהרן לב, עו"ס קליני, בעל הסמכה לתואר שני במגמה הקלינית ומדריך עו"סים ב'שיח סוד', מספר לנו על עבודה מיוחדת, תרתי משמע, ושליחות קדושה.

"את השליחות שלי ב'שיח סוד' אני מבצע במסגרות הרווחה, המיועדות לבני 21 ומעלה, כאשר מקביל השירות המבוגר ביותר לו זכיתי לתת שירות הוא בן 74. "אני עובד במרכז שה"ם - מרכז יום לבוגרים, המספק להם שיקום, העצמה ומשמעות ועל שום כך שמו. במרכז נמצאים מעל ל-110 בוגרים, המחולקים לעשר קבוצות שונות, כל אחת באפיון מגוון וצרכים שונים. המעטפת של אנשי המקצוע דואגת שלכל חניך תיבנה תכנית עבודת מדידה אישית שתשמור את יכולותיו ואף תשפר אותן.

"מרכז היום פועל במקביל למסגרות התעסוקה שגם בהן מתקיימות חלוקה מדויקת לסוגי תעסוקה. חלק עובדים בשוק הפתוח, בחנויות, בעסקים ועוד, ומקבלים

ייעוץ השמה, שיפור כישורים ושירותי פנאי; חלק יוצאים בקבוצה עם מדריך וחלק עובדים במפעלים המוגנים שלנו. השכר של כולם נקבע בהתאם למוד ברור של משרד הכלכלה, שקובע את רמת השכר. אנו שמחים להעניק להם הזדמנות ליצור, להשתלב, לעבוד ולהשתכר".

כיצד אתה רואה, מהעמדה בה אתה נמצא, את התאוצה שחוזה עולם הטיפול?

"בעבר, בשנים בהן הצטרפתי לצוות, מספר העובדים הסוציאליים במסגרות 'שיח סוד' היה קטן עשרת מונים. היה חוסר עצום בקהילה בעו"סים מותאמים תרבותית, המעורים בכל הניואנסים הדקים המאפיינים את המגזר החרדי. בשנים האחרונות המגמה השתנתה באופן משמעותי ואנחנו עובדים עם עובדים סוציאליים רבים.

"חלק מהשינוי התרחש בגלל החזון של המנכ"ל, הרב שמעון לוי, שראה בתפיסה שלו עד כמה חשוב לשלב בתוך המסגרות אנשי מקצוע מעולם הטיפול והרגש. כי ככל שיותר מתייחסים אל החניכים ונותנים מקום לאתגרים ולהתמודדות עמהם, הם מצליחים להתקדם ולמצות את הפוטנציאל שלהם".

"בעיניי, התפיסה הזו היא חלק מחזון שלם של 'שיח סוד', שיצר מהפכה מאז היווסדו וממשיך ליצור אותה. אני מרגיש שאני חלק מעשייה עם משמעות גדולה כלפי הקהילה. במסגרת עבודתי פגשתי הורים מבוגרים

אמון שנותן כח

מזה כחמש שנים משמשת מירב אריאל כיועצת ב'שיח סוד'. "בזכות העבודה כאן הפכתי לאדם רגיש ומקשיב, שנותן אמון בזולת", היא מצהירה. "אני משתדלת לתת העצמה וכוח להורים ולצוות, מתוך הבנה שזה מה שיעזור לכולנו להצליח" < שרה פרדס

השינוי ההתנהגותי היה בולט במיוחד: מילדה כריזמטית ותוססת היא הפכה לפתע לשקטה ומופנמת. זה לא מצא חן בעיניה של מירב אריאל, היועצת החינוכית ב'שיח סוד'. היא הרימה טלפון לאם וביקשה לברר מה קרה. האם לא ידעה להצביע על סיבה שתשפוך אור על התעלומה, והיועצת ביקשה ממנה לשים עין.

אחרי חודש היא התקשרה, נסערת כולה: התברר שהילדה, עם מוגבלות שכלית התפתחותית, עברה חוויה קשה של עלבון ופגיעה והגיבה בהתאם. האם תודרכה לעבד נכון את הפגיעה, וגם בבית הספר נעשתה עבודה על ידי המטפלת הרגשית. אחרי תקופה קצרה חזרה הילדה לעצמה.

"הייתי מורה במשך תקופה ארוכה לילדים עם לקויות למידה", מספרת מירב אריאל. "לאחר מכן פניתי ללמוד ייעוץ חינוכי והתקבלתי ל'שיח סוד' בורעות פתוחות. מזה כחמש שנים אני משמשת כיועצת חינוכית בבית הספר 'מעוז ירושלים' של 'שיח סוד', לבנות עם מוגבלות שכלית התפתחותית קלה-בינונית, אוטיזם והפרעות התנהגות.

במסגרת תפקידה היא נמצאת בקשר רציף עם הצוות החינוכי, המקצועי וההורים. "המטרה שלנו הוא לעודד את הקשר עם ההורים, שהם שותפים חיוניים ומרכזיים בתהליכים החינוכיים. ההורה מכיר ומבין הכי טוב את ילדו, ובאמצעות השיתוף עם הצוות המקצועי ממקסמים את העבודה, במטרה ליצור רצף טיפולי במצבי החיים המשתנים. חשוב לציין, כי גם ההורים לתלמידות שנמצאות במסגרת חוץ ביתית, שאני קוראת לה 'משפחה מורחבת', שותפים מלאים לתהליך. הם מוזמנים לאספות הורים ולפעילויות החברתיות מתוך הבנה שהם הדמויות המשמעותיות ביותר עבור ילדיהם".

אמון הדדי

תפקידה המרכזי של מירב אריאל הוא להיות שותפה לעבודה האינטנסיבית שנעשית כל העת עם הילדים, באמצעות מותן מענה מקצועי לצוותים החינוכיים ולאנשי מקצועות הבריאות.

"המטרה של 'שיח סוד' היא להגיע למיטביות ולמקסם את היכולות של הילדים", היא משתפת. "העבודה הזו פעמים רבות מתסכלת מאוד, מכיון

אנשי המהפכה

לחשוב מחוץ לקופסא

מה עושה קלינאית תקשורת שמרגישה כי שעות טיפול פרטני לא מקדמות את הילדים עם הלקויות המורכבות שאתם היא עובדת? אם היא בצוות 'שיח סוד' היא מפתחת שיטה חדשנית, שבסופו של דבר מאומצת על ידי מומחי משרד החינוך < מרים קרייטמן

מאוד בכל הפעילויות בהן השתלבנו. המטרות הלימודיות, התפקודיות והתקשורתיות שציינו לעצמנו – הושגו בקצב מהיר יותר מאשר בעבר, והשיפור היה בולט ומשמח מאוד, ברוך ה'".

בשלב זה גובש השינוי לכדי סדנה של ממש, שהועברה לשאר אנשי הצוות ואף להורים - במטרה לשתף בתהליך, בצורך שבו ובהשפעתו.

"מעניין לראות, כי כשש שנים אחר כך הגיעו גם מומחי משרד החינוך למסקנות דומות, וההמלצות לטיפול פרטני התחלפו בגישה האקולוגית, אשר רואה את הילד במצבו הנוכחי במרכז, ומביאה אליו את הטיפולים במקום לטלטל אותו ולהביאו אל הטיפולים התלושים מחיי היומיום שלו.

"כיום, מה שאנחנו עושים הוא כבר לא חידוש", מציינת פדר. "הגישה הזו מתפשטת בכל המוסדות הטיפוליים והופכת לדרישה רגילה מצוות מקצועות הבריאות. אך בזכות התמיכה והגיבוי של צוות 'שיח סוד', אצלנו כבר עשינו את התהליך הרבה לפני כולם, וחווינו התפתחות גדולה יחד עם התלמידים".

פדר מציינת, כי היא לא לבד. "כמוני ישנם אנשים ונשים מ'שיח סוד', משלל תחומים, שמתמקצעים בעבודתם הודות לדיוק באבחונים ובחלוקה לאפיונים, וכך יכולים לחדש וליצור דברים לטובת החניכים. העובדה שישנו צוות רב-תחומי החושב יחד ובשיתוף פעולה מכין תכניות קידום, מסייעת לראיית התמונה הרחבה והבנת הצרכים לעומקם. הידרותרפיסט הוא לא לבד בבריכה השיקומית, הוא מבצע תרגילים במים כחלק מתכנית כוללנית. פסיכולוגית ויועצת חינוכיים מהווים חלק בלתי נפרד משיבות צוות, ומרפאים בעיסוק דומיננטיים בתוך הקבוצה. וישנה הפריה הדדית בין אנשי מקצועות הבריאות לבין מורים, סיעים, רכזים, מדריכים - כולם מכווני מטרה, חדורי חזון, ומסורים מאוד בשליחות המקצועית שלהם".

"לפני יותר מארבע עשרה שנה הגעתי לשיח סוד", מספרת קלינאית התקשורת רותי פדר. "הייתי אז קלינאית תקשורת ירוקה ובעלת ניסיון פעוט של בקושי שנה אחת. השתלבתי בעבודה עם אוכלוסייה של ילדים עם לקויות מורכבות, והייתי אמורה להוציא את הילדים מהקבוצה ולתת להם שעת טיפול אישית. אבל בעבודה בשטח הרגשתי חוסר נוחות לא ברור שהלך והתעצם".

רותי לא הבינה מה מפריע לה בעבודה, ורק לאחר כשנה של עבודה והשקעה מאומצת, קלטה כי הלמידה הפרטנית עם הילדים לא נותנת תוצאות יעילות, ולא תורמת לקידום התלמידים באמת. כל מה שהתלמידים הצליחו ללמוד ולהבין בחדר הטיפולים, הם שכחו ברגע שיצאו ממנו. התסכול שלה היה עמוק, עד שלפתע עלתה בה מחשבה חדשה.

"הבנתי כי אם אני רוצה לתת מענה נכון לאוכלוסיית התלמידים שלי, אי אפשר לגשת אליהם בשיטות העבודה המתאימות לילדים רגילים או למתקשים שנחשבים ברמה גבוהה. אני חייבת לשנות את צורת הלמידה, וגם היה לי רעיון כיצד לעשות זאת. שוחחתי על כך עם חברתי לעבודה, המרפאה בעיסוק, והיא הבינה אותי מיד והסכימה לנסות יחד את השיטה החדשה שהגיתי. ביקשתי את אישורה של ראש תחום הקלינאות ומנהלת הסניף, והיא לא בדיוק הבינה מה אני מתכננת אך אישרה".

פדר הפסיקה להוציא את התלמידים לטיפול פרטני, ועברה ללמד אותם בחדר הקבוצתי, כאשר גם המרפאה בעיסוק עושה כמותה. "במקום ללמד את התלמיד בחדר טיפולי כיצד מזהים תמונה חדשה או איך להביע את דעתו, וכאשר יכולותיו מתאימות כשהוא חוזר לקבוצה, כעת החלטנו לשלב את המטרות הלימודיות בחיים המעשיים של הילדים.

"תוך כדי הפעילות היומיומית של הילדים, במהלך ארוחת בוקר או שעת משחק כיתתי, עברנו ילד ילד ולימדנו בהקשר הנוכחי כיצד להתמודד עם הצרכים הדרושים לו ברגע זה: איך לתפוס את הכדור? איך לומר למורה את התשובה? ומתי לשאול שאלה? ראינו, כי כאשר הילד נמצא במקומו הטבעי, היכולות הנלמדות מותאמות בדיוק למצבו הנוכחי, ובעזרת ה' גם נשארות ומלוות אותו בהמשך. יחד עם המרפאה בעיסוק בניתי תכניות טיפול חדשות, ממוקדות ומעשיות עבור כל אחד מהילדים".

היה מי שלא קיבל את השינוי בברכה. כיצד ייתכן להפסיק את שעות הטיפול הפרטניות? האין זה חוסר אחריות? בסגנון זה התרעמו מספר הורים על הפסקת הטיפול הפרטני.

"בעוד ההורים חשבו כי לקחנו לנו חופש, אנו בעצם עבדנו הרבה יותר קשה וממוקד, אך הם לא ידעו זאת. ובינתיים, גם שאר אנשי הצוות לא הבינו מדוע שינינו 'סדרי בראשית'. פתאום לא הייתה רק המורה לבדה בכיתה, אלא שנינו, המרפאה בעיסוק ואני, נשארו יחד אתה והשתלבנו בפעילות הכיתתית באופן שהיה נראה להם מוזר למדי, ואולי גם לא נוח".

למרבה המזל, היא אומרת, בהנהלת 'שיח סוד' לא נרתעו מהקושי שבשינוי. "הם גיבו אותנו באופן מלא, ותמכו בנו לאורך התהליך הניסיוני, מתוך הבנה ששינויים כרוכים בקשיי הסתגלות. ברוך ה', למזלנו, מהר מאוד הגיעו התוצאות היפות, והן היו ברורות להפליא: התפקוד של הילדים עלה

באמון ובאהבה אפשר להשיג הכל

שיחה מרגשת עם צבי כהן, מנהל תחום מעברים יוצרים עתיד במרכז 'שיח סוד', שעוסק במלאכת הקודש לקידום מקצועי ואישי של חניכים עם מוגבלות כבר קרוב ל-20 שנה > שולמית אורבך

ספר לנו על תחילת עבודתך ב'שיח סוד'...

"כבר 18 שנה שאני זוכה להיות חלק בלתי נפרד ממשפחת הצוות המקצועי של 'שיח סוד'. כבעל תואר שני לניהול מערכות חינוך וחינוך מיוחד, הייתי ממקימי מסגרות התעסוקה של 'שיח סוד', פותח כהן את דבריו וחוזר אל הימים של תחילת הדרך. "כאשר הבוגרים הראשונים שלנו החלו לסיים את בתי הספר בגיל 21 נוצר צורך מרכזי וחשוב לקיום מסגרות המשך המתאימות למגזר החרדי. התחלנו לספק להם שירותי תעסוקה מוכוונים קהילה.

"פתחנו את סדר היום של הבחורים בשילוב כולל אברכים בקהילה, שהגיעו כדי להתפלל עמם וללמוד יחד", משחזר כהן. "משדר הרווחה סירב בתחילה לאפשר את התפילה במקום העבודה, והיה עלינו להסביר ולשכנע שיותר לתלמידים שלנו להתפלל בתוך המסגרת התעסוקתית. אנחנו ב'שיח סוד' מקפידים על פתרונות תואמי גיל ותואמי קהילה. לא נוותר על אף פרט שחשוב בסדר יומו של יהודי כשר", הוא מסכם את האנקדוטה ההיא.

כמה מילים על תעסוקת אנשים עם מוגבלות?

"מסגרות התעסוקה שלנו ב'שיח סוד' מתחלקות לשלוש:

מקומות עבודה מגוונים בשוק החופשי, המיועדים לבוגרים עצמאיים לחלוטין, כמו למשל: הוצאות ספרים, עיריות, בתי חולים, מעונות, גני ילדים וכדומה. נוסף

לכך ישנה מסגרת חדשה למדי הנקראת מפעלים תעשייתיים, המספקת שירותי תעסוקה לבוגרים ולבוגרות בעלי יכולות לעבוד בקהילה הזקוקים לליווי של מדריך או מדריכה ועובדים בקבוצה. כמעט כל האולמות בבני ברק ובירושלים מעסיקים את בוגרי 'שיח סוד'. קיימות גם אופציות תעסוקה מוגנת ומסגרות הכשרה. אנחנו מביאים את המפעלים והיצירה אלינו, במתחמי שיח סוד, כמו: עבודות אריזה שונות ומגוונות. בנוסף, פתחנו מכבסה המספקת שירותים למוסדות, למקוואות ולבתי מלון ובה מוכשרים בוגרים ליציאה לעבודה בחוץ. יש לנו גם יחידה עצמאית לייצור סבונים ומפיצי ריח.

"חשוב לציין, שכל מקומות התעסוקה מפוקחים ומקפידים על יחסי עובד-מעביד כחוק, תלושי שכר, פנסיה וכל התנאים הסוציאליים בהתאם לחוק שכר מינימום מותאם.

"כפי שניתן לראות, מדובר בתחום רחב של תעסוקה המלווה את הבוגר במשך שנים ארוכות. בשנים האחרונות התגבשה ההבנה בשטח אצלנו, כמו גם בקרב גורמי הפיקוח, כי ישנו צורך בתכנית מיוחדת להכנה לתעסוקה ולעצמאות".

איך מבצעים את ההכנה?

כהן: "ההכנה לא מתבצעת במסגרות התעסוקה, אלא קודם לכן, בגיל חינוך. בהתאם לתפיסה זו עברתי לנהל את תחום המעברים ודירות האימון

ב'שיח סוד'. בפועל, אני אחראי על הכנתם לעצמאות של התלמידים בגילאי 16-21. מטרתי להביאם לגיל בגרות בצורה הטובה ביותר, במצב של עצמאות משמעותית ומיעוט נזקקות לתמיכות בקהילה. המוטו שלי הוא: עצמאי יותר, מוגבל פחות. אנו פועלים בתכנית שלבים לעצמאות שנקראת 'עשרת תחומי החיים'.

"בנוסף, אנו מפעילים דירות אימון של בוגרות ובוגרים המכשירות אותם לחיי מגורים עצמאיים בקהילה".

מהי מהות העשייה ב'שיח סוד' בעיניך?

"מבחינתי, כל בוגר שלנו צריך לצאת מכאן כשהוא מסוגל להשתלב במגוון תחומי תעסוקה גדול ומאפשר", מצהיר כהן. "ליכולת להתנייד עצמאית בתחבורה ציבורית יש משקל רב בהשתלבות זו.

"כשהתחלתי לשוחח ולהיפגש עם חלק מהורי התלמידים ב'שיח סוד', גיליתי כי ישנם הורים שאינם מעזים לאפשר לבנם לחצות כביש קרוב וצדדי ליד הבית. הם גם חוששים לשלוח אותו לבית הכנסת, לקניות, או לכל מקום אחר. אנו, כצוות מקצועי, מבחינים שהיכולות קיימות ויש פער בין תפיסת ההורים לתפיסה המקצועית. לכן, אנו עורכים פעולות משותפות הן כלפיהם והן כלפי התלמידים עצמם, לשיפור האמון והיכולות. זה חשוב כל כך בתחום החינוך המיוחד, שם ההורים הרבה יותר שומרים 'מתחת לסינר של אמא'.

והרי אנו שואפים לפרוץ את תקרת הזכוכית של הילדים או הבוגרים הללו, שמסוגלים להרבה יותר.

"בחלק מתחומי ההכשרה, יש קבוצה של בנות שישנה לילה בשבוע בדירת הכשרה", מספר כהן, "בהתחלה, כשהצגנו את התכניות להורים, חלקם התנגדו, ובעבודה משותפת של הצוות אט אט פורקו ההתנגדויות. היום, הבנות שלהם מצליחות לנסוע באופן עצמאי בצורה בטיחותית וראויה. אנו עורכים ניהולי סיכונים ועוקבים כל הזמן. והכי חשוב, מאמינים מאוד בתלמידים שלנו ונוטעים בהם את התקווה. אם בעבר הדרישה היתה שהתלמיד יתנהג יפה ותו לא, היום אנו מתמקדים כבר בפיתוח קריירה של ממש. יש לנו, למשל, קבוצת תלמידים שמשתלמת בבית ספר מקצועי לשפים כדי לרכוש את המקצוע כראוי", הוא אומר בגאווה.

ובנימה אישית, מהי מלאכת הקודש הזו בשבילך?

"אני חי את התלמידים שלנו בצורה הגבוהה ביותר. אחד הדברים שמאוד חשובים לי זה הדיבור לתלמיד בגובה העיניים ולא מעליו. כשניתן אמון ואהבה גדולה נגיע לתוצאות מאד גבוהות. זה המוטו שלי". משתף כהן. "נושא נוסף שמאוד חשוב לי בעבודת הקודש הזו, הוא שיתוף הפעולה מול ההורים", הוא מציין. "יחד אתם אפשר להגיע להתקדמות אדירה עם כל תלמיד".

מתנות לחיים

שושי קופמן התחילה לעבוד ב'שיח סוד' כגננת לפני יותר משלושה עשורים, וצמחה מקצועית יחד עם הארגון שגדל מעל ומעבר לציפיות. "בזכות העבודה בשיח סוד, אני אדם אחר" > מרים קרייטמן

ביד. לאחר שעבדתי ארבע שנים בגני בנים ובגני בנות, ביקש ממני המנהל לשמש כמדריכה ורכזת לצוות הגננות. הגנים התפתחו אז והתפצלו לפי רמות תפקוד, ואני הדרכת את הצוות מבחינה פדגוגית וניהולית, אך לא היו מספיק כיתות בשביל לקרוא לזה ניהול... בשלב זה המליץ לי הרב לוי להמשיך ללימודי אבחון דידקטי, ואחר כך ללימודי תואר ראשון ושני.

"אישית, אני אוהבת מאד ללמוד, ובפרט שראיתי במהלך העבודה צורך חזק מהשטח. היה לנו רצון גדול לתת מענה לילדים המקסימים, והחיפוש אחר שיטות ודרכים לעזור להם הוא שנתן לי את הדחף לצאת וללמוד עוד ועוד. הגיבוי של ההנהלה עזר לי בכך מאוד.

"המייסד, ובעקבותיו בנו המנכ"ל שיחי', עשו כל שביכולתם כדי לאפשר התקדמות מקסימלית לכל חניך באווירת הבית בה גדל. כך נפתחו מעון יום שיקומי ומסגרות לילדים עם איחור התפתחותי, מסגרות לילדים על רצף האוטיות ובתי ספר לגילאים בוגרים יותר, הכל לפי הביקוש. הרחבנו את המענה בהתאם לילדים שהגיעו, ואולי הקריירה האישית שלי יכולה להעיד יותר מכל על התפתחות הארגון. רכשתי תואר ראשון בחינוך מיוחד, ותואר שני בניהול מערכות חינוך, הפכתי למאבחנת דידקטית ומטפלת בביבילותרפיה, וכל השתלמות מתאימה שנקרתה לידי לא החמצתי. היום אני מנהלת את תחום הידע והפדגוגיה בשיח סוד, וכמוני ישנם עוד אנשי מקצוע רבים שמשפיעים את כל טוב הידע שלהם על החניכים. מדובר במקצועיות שמכפילה את עצמה בחזקות".

לגדול עם הלב

"ההתפתחות העיקרית שלי במקביל לעבודה, לא הייתה רק מבחינה מקצועית", מפתיעה שושי ואומרת. "אמנם העבודה מאוד מאתגרת, ויחד עם זאת אני מקבלת הרבה כוחות מהילדים היקרים, מההורים ומהצוות. אני יכולה לומר, שלאחר שנים של עבודה בשיח סוד אני היום אדם אחר ממה שהייתי לפני שהתחלתי לעבוד. אישיות חדשה, עם יכולות רגשיות טובות יותר, יכולת הכלה, הבנה, וחיבור לכל אדם באשר הוא. אלה כוחות מיוחדים שמקבלים ומהווים כלים אמתיים לחיים. הילדים הם עולמות מופלאים שמחזירים כל כך הרבה אהבה וחום, ומי שעובד אתם מתעשר בנפשו ומקבל מהם המון! זה מתנה שנראה לי שאי אפשר לקבל מאף מקום אחר". היא מבקשת לתת דוגמה למתנה מרגשת כזו: "לפני שנים, בשנה השלישית שלי לעבודה בשיח סוד, לימדתי תלמיד קטן וחמוד שאקרא לו אבי. הוא המשיך במסגרת שיח סוד וכיום הוא משולב בעבודה בחוץ. שנים לא פגשתי אותו... והנה, לפני זמן קצר יצאתי עם הבן הקטן שלי לחנות אופניים, ופתאום ראיתי את אבי עובד בחנות. אבי זיהה אותי מעצמו, ועזר לנו בבחינת האביר שהיה דרוש לנו. הוא המליץ וייעץ, ואני התרגשתי לראותו כך. בסיום הקנייה, כשניגשתי למוכר וביקשתי לשלם, ניגש אבי מיוזמתו אל המוכר ואמר לו: 'היא הייתה המורה שלי, תעשה לה הנחה!'. התרגשתי מאד מהמחווה, והמוכר התרגש לא פחות..."

"אז תגידו לי, האם אין אלו מתנות שמרחיבות ומעמיקות את הלב?"

